

Örn Bárður Jónsson

Minningarorð

Valgerður Þóra Benediktsson

1935-2026

útför frá Neskirkju

fimmtudaginn 8. október kl. 13

Jarðsett í Gufuneskirkjugarði

"Náð sé með yður og friður frá honum sem er
og var og kemur".

(Op Jóh 1.4b)

Stórskáldið og afi Þóru, slær tóninn í
upphafsorðum fyrsta sálms í athöfninni:

"Hvað bindur vorn hug við heimsins glaum
sem himnaarf skulum taka?"

Skáldið slær á strengi vonar í upphafi hins máttuga trúarljóðs. Hafðu ekki áhyggjur, þér hefur verið heitinn arfur á himnum, í sjálfri handanverunni.

Vonin er mikið afl í veröld okkar manna. Við fáum ekki lifað án vonar.

En hvaðan er þessi von komin? Er hún uppfinning manna? Eða á hún sér uppruna utan tilveru mannsins? Þjóðverjinn Juergen Habermas, er lést í hárrí elli í mars fyrr á árinu, var heimspekingur og yfirlýstur guðleysingi en sagði: Vesturlönd sækja allan sinn gildagrunn í Biblíuna í tvö hugtök: réttlætið í Gamla testamentinu og kærleikann í því Nýja. Á þessum tveimur hugtökum hvílir réttarkerfi okkar, mannskilningur, heilbrigðiskerfi, samhjálpin öll og samstaða. Við tilheyrum þjóðum sem hafa gildagrunn og lífsreglur.

Og þessi gildagrunnur er kominn til okkar úr handanverunni fyrir opinberun og því er grunnurinn ekki uppfinning manna, heldur gefinn af Honum sem er handhafi himnaarfsins, sem stórskáldið nefnir í sálmi sínum. Hann er veitandinn.

Skáldskapur er líklega einn mikilvægasti eiginleiki manna, hæfileikinn til að skoða veruleikann með rökhugsun og setja þá hugsun í orð, skálda heiminn, skálda veruleikann, skálda lífið. Sögnin að skálda er þó ögn vandmeðfarin.

Jóhannes guðspjallamaður var eini postuli Krists sem lifði fram í háa elli, talinn hafa látist í Efesus, sem nú tilheyrir Tyrklandi, árið 98 e.Kr. Hinir dóu allir píslarvættisdauða. Jóhannes var mikið skáld og skrifaði sitt guðspjall með öðrum hætti en höfundar hinna

sem nefnd eru samstofna. Hann ritaði kveðjuna sem ég fór með í upphafi: "Náð sé með yður og friður frá honum sem er og var og kemur". Skáldagáfa hans kemur m.a. fram í tímaröðinni sem er óvenjuleg. Hann notar ekki hefðbundna tímaröð og kemur því þar með rækilega til skila að Kristur ER og hefur þar með ætíð verið. Hann **er** og **var** og **kemur**. Þessi hugsun býr í huga stórskáldsins í upphafsversni sálmsins:

"Hvað bindur vorn hug við heimsins glaum sem himnaarf skulum taka?"

Skáldin túlka veruleikann, þann heim, sem Guð sjálfur hefur skáldað til lífs og gefið okkur til að glíma við og njóta.

Okkur er ætlað að skálda okkar eigin tilveru með góðum verkum.

Skáldin nota metaforur eða myndhvörf til að túlka heiminn. Það gerir guðfræðin líka og ennfremur raunvísindin sem t.d. segja veröldina vera vél. En hún er miklu meira en vél. Hún er lífræn og andleg í senn, en vissulega er í henni gangverk.

Valgerður Þóra Benediktsson - *Þóra* eins og hún var oftast kölluð - fæddist 8. maí 1935. Hún lést 23. september 2026 á hjúkrunarheimilinu Hrafnistu í Laugarási.

Foreldrar hennar voru, Stefán Már Benediktsson, kaupmaður í Reykjavík og Sigríður Oddsdóttir Benediktsson, húsmóðir, frá Miðhúsum í Reykhólasveit.

Þóra var þriðja í röð fimm systkina. Þau eru:

Einar Benediktsson, f. 30.4. 1931.

Katrín Svala Benediktsson Daily, f. 14.4.
1934, d. 14.9. 2017.

Oddur Benediktsson, f. 5.6. 1938, d. 17.8.
2010.

Ragnheiður Kristín Benediktsson, f. 27.12.
1939, d. 8.5. 2021.

Einar lifir einn systkinanna í hárri elli, 95
ára að aldri og er með okkur í hug og sál og
fyllgist með streymi frá athöfninni.

Þóra ólst upp í Vesturbæ Reykjavíkur og
voru æskuheimili hennar Hringbraut 75 og
Marargata 3.

Þóra gekk í Landakotsskóla og
Kvennaskólann í Reykjavík.

Hún tók landspróf árið 1951 og lauk síðan
verslunarprófi frá Verslunarskóla Íslands

tveimur árum síðar. Hún stundaði svo nám utan skóla meðan hún dvaldist í Noregi en þar var þáverandi eiginmaður hennar, Örn í námi í sálfræði, og lauk hún þá stúdentsprófi frá Verslunarskóla Íslands í Reykjavík árið 1957. Þóra lauk BA-prófi í bókasafnsfræði og ensku árið 1984 og lauk námskeiðum í uppeldis- og kennslufræðum við sama skóla 1992.

Ritstörf, bókmenntir og bókasafnsfræði voru sterkir þræðir í lífi og ævistarfi Þóru. Skriftirnar voru henni mjög mikilvægar sem hún stundaði samhliða störfum sínum. Hún hafði unun af því að skrifa og umgangast börn og unglinga. Þóra fékkst bæði við að semja ljóð, smásögur og lengri verk og hún setti oft skrif sín í ljóðrænan búning.

Þóra hafði ástríðu af því að fást við orð setja þau saman og skapa texta sem tengdi við

menn og málefni og hennar hugsjónir og hugðarefni. Hún naut þess að skrifa og hafði frjóa hugsun sem hún vildi koma í orð.

Skrifin voru Þóru mjög mikilvæg og veittu henni útrás fyrir sköpunarþörfina sem hún hafði. Sterk trú Þóru komu fram í skrifum hennar, trúin, vonin og kærleikurinn.

[...]

Þóra starfaði einkum við kennslu og sem bókasafnsfræðingur. Hún var kennari á unglinga- og framhaldsskólastigi á Íslandi og í Noregi um átta ár, sem skólasafnsfræðingur. Henni fannst þessi störf gefandi og hafði gaman að vinna fyrir börn og unglinga. Ung að árum, 1953–1956, var Þóra einkaritari Bjarna Benediktssonar, ráðherra í dóms-, kirkju- og menntamálaráðuneytinu.

Þóra var alin upp í sterkri trú og var sjálf trúuð og sótti þar styrk. Hún tók virkan þátt í safnaðarstarfi - og var virk í Kristilegu félagi heilbrigðisstétta. Hún hafði mikinn áhuga á samfélagsmálum, skrifaði greinar í blöð um hugðarefni sín, var sér vel meðvitandi um verkefni á sviði þjóðmála og var virk í Samfylkingunni um árabil.

Þóra giftist Erni Helgasyni, sálfræðingi, 1. september 1956, f. 21. maí 1932, d. 28. nóvember 2015. Þau skildu 1975. Örn var sonur hjónanna Helga Daníelssonar bónda í Eyjafirði og Gunnfríðar Bjarnadóttur, húsmóður, sem fæddist í Botni í Mjóafirði vestra.

Börn Þóru og Arnar eru:

1) Stefán Már.

2) Gunnfríður Svala, gift Arthúri Björgvini Bollasyni.

Börn þeirra eru Ívar Már og Irma Þóra sem er búsett í Grikklandi og biður fyrir hlýjar kveðju og hefur nú tendrað kertaljós fyrir ömmu sína og nöfnu í Kirkju píslarvottanna fjögurra á Krít sem ber gríska heitið Ieros Naos Tessaron Martyron.

3) Sigríður Auður, gift Vilhjálmi Erni Sigurhjartarsyni.

Dóttir þeirra er Unnur Svala, sambýlismaður Ingvar Rafn Gunnarsson. Börn þeirra eru Vilhjálmur Bjarni og Gunnar Theódór.

4) Helgi, kvæntur Ernu Ólafsdóttur.

Börn þeirra eru Ólafur Örn og Steinunn. Eiginkona Ólafs Arnar er Sigrún Rós Dofradóttir.

Börn þeirra eru Óliver Styrmir og Embla Móey.

Sambýlismaður Steinunnar er Eiríkur Aðalsteinsson.

Þóra dvaldi síðustu fimm ár sín á hjúkrunarheimilinu Hrafnistu, Laugarási og fékk þar góða umönnun.

Í bókinni Stemmur frá 2017 mælir Þóra:

Jörð

Hjartablóð mitt seitlar

í skrifum og sendingum

heim til róta jarðar handan hafs.

Ég fór yfir æviágrip Þóru með börnum hennar.

Þau nefndu umhyggju hennar fyrir börnum

sínum og barnabörnum, og trúna sem hún hafði

á þeim og viljan til að þeim myndi farnast vel.

Þau töluðu um hve stór persóna hún hafi verið,

kraftinn hennar og sterkar skoðanir. Hún gat verið beinskeytt en á sama tíma hlý.

Börnin hennar nefndu góðu dagana sem hún átti í Noregi, þegar hún kom heim í fríum með fallegu gjafirnar fyrir barnabörnin. Þar fékk hennar opna, litríka, stórhuga og forvitna persóna útrás. Hún var ætíð bjartsýn og sagði JÁ við lífinu enda þótt hún hefði líka tjáð sig um sársauka lífsins. Lífið er í senn súrt og sætt. Hún var frumkvöðull í sér eins og hún átti ættir til. Afi hennar var í senn stórskáld og athafnaskáld og faðir hennar framkvæmdamaður í viðskiptum og móðirin ástrík og ömmur og afa einnig. Þóra hafði yndi af eldamennsku og leyfði sköpunargáfunni að njóta sína í bragði og litum. Hún var framkvæmdasöm og kannski stundum ögn ofvirk og naut þess að vera úti í náttúrunni og hreyfa sig, hljóp m.a. maraþon og fór oft á skíði. Hún var metnaðarfull og alltaf á fartinni. Þau skipti sem ég hitti hana í kirkju eða á

förnum vegi, lá henni ætíð eitthvað á hjarta og hún brýndi mig til að ræða hin og þessi málefni og vekja athygli á órétti og því sem betur mætti fara í þjóðfélaginu.

Eftir að þau Örn og Þóra skyldu og tíminn leið áttu þau margar góðar samverustundir og höfðu gaman að því að spjalla um lífið og tilveruna. Þau lögðu kapp á það við börnin að þau menntuðu sig. Hún hélt að þeim trú og bað fyrir þeim, kenndi þeim að draga svonefnd Mannakorn og biðja.

Lífið mætir okkur með misjöfnum hætti en þó keimlíkum. Þóra var af sterkum stofnum komin og það getur reynst glíma að bera væntingar sem slíku fylgja. Afí og amma voru bæði stórar persónur og foreldrar hennar einnig og svo var það sorgin hennar mikla, að missa Stefán Má föður sinn er hún var 8 ára.

Í ljóðinu Pabbi segir hún:

Andlit þitt sagði:

Sannleikur

Þú komst stór og sterkur

Í enn meiri og fallettri fötum

Ímynd hreysti og fegurðar

Allrar veraldar

Og gafst mér

Gjafir og gull

Gleði og frið

Fylling og tilgang

Mjóa ólin rauða

Af úrinu

Sem þú gafst mér

Er síðasti liturinn

sem ég sá

Því þú fórst

Eftir það sá ég

Aðeins grátt grágrænt svart

En bernskan var líka gleðirík, því lífið heldur áfram þrátt fyrir harma. Sumarbústaðurinn fagri sem pabbi og mamma byggðu í Árdal í Borgarfirði í landi Brekku í Andakíl, var paradís og þar átti Þóra margar stundir með móður sinni, systkinum og ömmu.

Hún fær fögur eftirmæli í þeim góðu textum sem ástvinir hennar skrifa um hana í Morgunblaðinu.

Eiginleikar hennar koma þar skýrt fra: Hún kunni að hlusta, var vel lesin bæði í íslenskum og erlendum bókmenntum. Tengdasonur hennar líkir Þóru við sjálfa Hallgerði Höskuldsdóttur í Njálu, sem var flókin, stórbrotin "fríðleikskona" ... "með djúpt sálarlíf".

Hún bar hag barnabarna sinna fyrir brjósti og það kemur fram í minningum þeirra. Amma spurði þau krefjandi spurninga sem viku að

framtíðinni og fyrirætlunum þeirra sjálfra. "Og hvað ætlar þú svo að gera?" var klassísk spurning hjá henni. Hún tók þátt í námi þeirra og lagði þeim lið í dönsku- og enskunámi svo dæmi séu nefnd og hélt því að þeim að leita að tilgangi lífsins.

Þau fengu að leika tónlist á hljómborðið hennar, mála myndir og glíma við skapandi verkefni. Hún hafði kraftinn til að fara með þeim út að skoða náttúruna, ganga niður í fjöru, far á skíði, upplifa og njóta fegurðar og fjölbreytileika lífsins.

Hún var fljót að hugsa. Hún sagði þeim frá Noregsárunum og svo líkaði henni sólin í suðri og sumarið hér heima.

Barnabörnin tala um núvitund hennar og oft sagði hún: "Lífið er alltaf núna". Trú, framkvæmdagleði og kraftur einkenndu hana.

"Lífsorka Þóru var samofin dulúð, sem hún átti í sambandsorku við hærri veruleika og víddir." Hún bjó yfir bænakrafti sem opnaði brú milli heima.

"Trúarsamband umbreytist í vissu gegnum beina persónulega reynslu og gegnum Þóru hafði brúin milli heima andlit blíðu, fegurðar og auðmýktar en ekki manngreininga."

Vinir barnabarna hennar urðu fyrir áhrifum af Þóru, persónu hennar, brosi, bænum og trú.

Við kveðjum hana hér í dag með þökk fyrir það sem hún lagði lífinu til með kröftum sínum og gáfum, orku og gleði.

Í hörpu hennar voru margir strengir og þið sem þekktuð hana betur en ég eigið ótal minningarbrot um manneskju sem hafði kjark til að fara sínar eigin leiðir í trú, von og

kærleika, sem hún var viss um að væru
himneskir eiginleikar úr handanverunni sjálfri,
frá því afli sem er að baki allri fegurð, öllu
góðu.

Guð blessi minningu Valgerðar Þóru
Benediktsson.

Amen